

Věc C-156/24

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

28. února 2024

Předkládající soud:

Corte suprema di cassazione (Itálie)

Datum předkládacího rozhodnutí:

2. února 2024

Navrhovatelka:

STM srl.

Odpůrce:

Ministero della Giustizia

Předmět původního řízení

Kasační opravný prostředek proti rozsudku, v němž bylo rozhodnuto, že navzdory prodlení s úhradou dlužných částek za pronájem odposlouchávacího zařízení Procura della Repubblica (státní zastupitelství, Itálie) nelze uplatnit úroky z prodlení podle legislativního nařízení č. 231/2002, neboť právní vztah mezi stranami [pronajímající společností a Ministero della Giustizia (ministerstvo spravedlnosti, Itálie)] nelze kvalifikovat jako obchodní transakci.

Předmět a právní základ žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Výklad unijního práva ve smyslu článku 267 SFEU, zejména čl. 4 odst. 3 SEU, článku 47 Listiny a čl. 2 body 1 a 2 a čl. 10 odst. 1 směrnice 2011/7/EU.

Předběžné otázky

1) Musí být zásada loajální spolupráce uvedená v čl. 4 odst. 3 SEU, základní právo na účinnou právní ochranu zakotvené v článku 47 Listiny základních

práv EU a směrnice 2011/7/EU, zejména její čl. 2 odst. 1 a 2, vykládány v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě nebo praxi, která: (i) vylučuje služby pronajímatelů poskytované za úplatu na žádost státního zastupitelství z pojmu „obchodní transakce“ ve smyslu této směrnice; (ii) v důsledku toho vylučuje pohledávku pronajímatelů za služby poskytnuté pro státní zastupitelství z právní úpravy úroků podle této směrnice?

2) Musí být zásada loajální spolupráce uvedená v čl. 4 odst. 3 SEU, základní právo na účinnou právní ochranu zakotvené v článku 47 Listiny základních práv EU a směrnice 2011/7/EU, zejména její čl. 10 odst. 1, vykládány v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě nebo praxi, která nestanoví konkrétní lhůtu pro rozhodnutí o částkách dlužných poskytovateli služeb nebo která zároveň stanoví, že tato práva lze vymáhat pouze prostřednictvím opravných prostředků stanovených v Presidente della Repubblica n. 115/2002 – Testo Unico in materia di spese di giustizia (nařízení prezidenta republiky č. 115/2002 o konsolidovaném znění legislativních a regulatorních ustanovení v oblasti soudních výdajů) a zejména pouze prostřednictvím opravného prostředku spočívajícím v námitce proti platebnímu příkazu?

Uplatňovaná ustanovení unijního práva

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/35/ES ze dne 29. června 2000 o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích: body 5, 7 a 9 odůvodnění

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/7/EU ze dne 16. února 2011 o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích: čl. 2 body 1 a 2, čl. 10 odst. 1 a body 3 a 4 odůvodnění

Listina základních práv Evropské unie: článek 47.

Uplatňovaná ustanovení unijního práva

Decreto legislativo del 9 ottobre 2002, n. 231 – Attuazione della direttiva 2000/35/CE relativa alla lotta contro i ritardi di pagamento nelle transazioni commerciali (legislativní nařízení č. 231 ze dne 9. října 2002 o provedení směrnice 2000/35/ES o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích (GURI č. 231/2002“), ve znění decreto legislativo del 9 novembre 2012, n. 192 – Modifiche al decreto legislativo 9 ottobre 2002, n. 231, per l'integrale recepimento della direttiva 2011/7/UE relativa alla lotta contro i ritardi di pagamento nelle transazioni commerciali, a norma dell'articolo 10, comma 1, della legge 11 novembre 2011, n. 180 (legislativní nařízení č. 192 ze dne 9. října 2002, kterým se mění legislativní nařízení č. 231 ze dne 9. října 2002 za účelem úplného provedení směrnice 2011/7/EU o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích, podle čl. 10 odst. 1 zákona č. 180 ze dne 11. listopadu 2011) (GURI č. 267 ze dne 15. listopadu 2012): články 1 až 5

Decreto del Presidente della Repubblica del 30 maggio 2002, n. 115 – Testo unico delle disposizioni legislative e regolamentari in materia di spese di giustizia (nařízení prezidenta republiky č. 115 ze dne 30. května 2002 o konsolidovaném znění legislativních a regulatorních ustanovení v oblasti soudních výdajů) (běžný dodatek k GURI č. 139 ze dne 15. června 2002) (dále jen „TUSG“):

článek 168: „1. Rozhodnutí o odměně pomocné osobě soudce [...] se provádí na základě odůvodněného platebního příkazu příslušného soudce. 2. Příkaz se oznamuje příjemci a stranám, včetně státního zástupce, a je předběžně vykonatelný [...]“

článek 168a: „1. Rozhodnutí o výdajích spojených s plněními uvedenými v článku 96 legislativního nařízení č. 259 ze dne 1. srpna 2003 a funkčních výdajích v souvislosti s využíváním těchto plnění se provádí neprodleně platebním příkazem státního zástupce, který žádá o povolení k nařízení odposlechu nebo jej provádí. [...] 3. Proti platebnímu příkazu jsou přípustné námitky podle článku 170“ a

článek 170: „1. Proti platebnímu příkazu vydanému ve prospěch pomocné osoby soudce může [...] příjemce a účastníci řízení, včetně státního zástupce, podat námitky. Námitka se řídí článkem 15 legislativního nařízení č. 150 ze dne 1. září 2011.“

Stručný popis skutkového stavu a řízení

- 1 Tribunale di Catanzaro (soud v Catanzaru, Itálie), soud prvního stupně, prostřednictvím platebního rozkazu uložil ministerstvu spravedlnosti povinnost zaplatit společnosti STM srl. částky zahrnující úroky z prodlení podle článků 4 a 5 legislativního nařízení č. 231/2002 jako odměnu za pronájem elektronických zařízení pro odposlech telefonů a prostorový odposlech, která tato společnost poskytla několika státním zastupitelstvím.
- 2 Ministerstvo spravedlnosti podalo u téhož soudu odpor, přičemž tento soud platební rozkaz rozsudkem zrušil a přiznal společnosti STM pohledávku bez úroků z prodlení. Konstatoval totiž, že služby funkční pro odposlechy telefonů a prostorové odposlechy nespádají do obchodních transakcí odměňovaných podle kritérií legislativního nařízení č. 231/2002, nýbrž do činností pomocných osob soudce odměňovaných podle kritérií článku 168 a následujících TUSG.
- 3 Napadený rozsudek soudu prvního stupně byl v odvolacím řízení potvrzen. Společnost STM podala proti rozsudku odvolacího soudu kasační opravný prostředek k předkládajícímu soudu.

Hlavní argumenty účastníků původního řízení

- 4 **Podle společnosti-navrhovatelky** je její poskytování služeb pronájmu zařízení obchodní transakcí ve smyslu směrnice 2011/7/EU, neboť se jedná o poskytování služeb za úplatu, a proto musí v případě opožděné platby vést k úrokům z prodlení.
- 5 Takové kvalifikaci nebrání skutečnost, že o poskytnutí služby požádal státní zástupce. Státní zástupce totiž při povolování použití odposlouchávacího zařízení formuloval skutečně přijetí návrhu přicházejícího od dodávající společnosti, a tím s ní vstoupil do smluvního vztahu, který podléhá běžným pravidlům v oblasti závazků a smluv.
- 6 I kdyby byl předmětný vztah naopak koncipován jako vztah veřejnoprávní, a platba by tedy byla odůvodněna zákonnou povinností jako soudní výdaj, měl by být pronajímateli v každém případě přiznán úrok z prodlení a měl by mít možnost uplatnit svůj nárok i jiným způsobem než tím, který výslovně stanoví TUSG, tj. platebním příkazem. Jakmile je totiž takový příkaz vydán, a) je pouze sdělen straně, nikoliv však doručen v autentické kopii, takže věřitel, pokud chce přistoupit k výkonu, musí nejprve získat vykonatelnou kopii a prozatím sám nést výdaje; b) nestanoví úroky (zákonné nebo úroky z prodlení) a c) lze proti němu podat námitky pouze podle článku 170 uvedeného konsolidovaného znění. Kromě toho d) nejsou stanoveny žádné lhůty pro vydání platebního příkazu.
- 7 **Podle ministerstva spravedlnosti** naopak jednak akt povolení k použití soukromého zařízení byl výkonem veřejné moci veřejné správy a jednak státní zástupce neměl pravomoc veřejnou správu smluvně zavazovat.

Stručné odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 8 Až do roku 2004 neexistovala žádná výslovná ustanovení pro zařazení výdajů na odposlechy. Článek 5 odst. 1 písm. i-a) TUSG, zavedený zákonem č. 311/2004, zahrnul mezi výdaje, které lze nahradit z prostředků státní pokladny, která je zálohově hradí, jak výdaje na sledovací činnosti, k nimž jsou telefonní operátoři povinni ze zákona, tak výdaje k těmto činnostem. Pro oba tyto typy výdajů článek 168a TUSG, zavedený legislativním nařízením č. 120/2018, stanovil, že je o nich rozhodnuto soudním příkazem podle článku 168 TUSG.
- 9 Tato normativní volba svědčí podle ustálené judikatury Corte di cassazione (Kasační soud, Itálie) o vůli zákonodárce a) považovat i pronájem techniky od soukromých subjektů, jakož i případnou službu dotčených zaměstnanců, za striktně neodmyslitelnou součást trestního řízení; a b) zahrnout příslušné výdaje, jakožto mimořádné výdaje, mezi soudní výdaje, tedy bez svobodného sjednání, a to jak ve vztahu k fázi rozhodnutí o výdajích, tak ve vztahu k fázi námitek. Podle tohoto směru tedy může o těchto výdajích rozhodnout pouze příslušný státní zástupce, a to „neprodleně“ (článek 168a), odůvodněným příkazem, který se stává

s konečnou platností vykonatelným v případě neexistence námitek podle článku 170 TUSG a představuje titul k platbě výdajů podle článku 171 TUSG.

- 10 Podle názoru předkládajícího senátu však takový přístup představuje riziko omezení účinné právní ochrany pronajímatele, neboť výlučný odkaz na TUSG vylučuje možnost pronajímatele vymáhat v případě potřeby své peněžité nároky prostřednictvím návrhu na vydání platebního rozkazu. Společnost, jako je společnost-navrhovatelka, by tak nejenže neměla nárok na úroky z prodlení, ale byla by nucena strpět průtahy, často značné průtahy, při uznávání svých nároků (TUSG nestanoví žádnou lhůtu pro vydání platebního příkazu příslušným soudem), neměla by právní titul k zahájení řízení na ochranu své pohledávky, i když tato pohledávka byla uznána (platební příkaz se nepředává v plném rozsahu), a mohla by napadnout výši úhrady pouze způsobem výslovně stanoveným v článku 170 TUSG.
- 11 Tyto důsledky, které vyplývají z dosavadního směru Corte di cassazione (Kasační soud), vyvolávají u senátu rozhodujícího spor pochybnosti o jeho slučitelnosti s unijním právem. Jedná se totiž o a) možný rozpor s unijním právem, které bylo provedeno do vnitrostátního práva, týkajícím se postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích, jakož i b) konkrétní porušení čl. 10 odst. 1 směrnice 2011/7, podle něhož by věřitel měl mít možnost získat exekuční titul do devadesáti dnů od platebního příkazu, a konečně c) rozpor se základním právem na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces (článek 47 Listiny).

Z tohoto důvodu se žádá o výklad příslušných právních předpisů v rámci řízení o předběžné otázce.

- 12 Předkládající soud připomíná, že na základě stížnosti navrhovatelky probíhá proti Itálii řízení o nesplnění povinnosti podle článku 258 SFEU [INFR (2021) 4037]; Evropská komise má totiž za to, že nezařazením pronájmu dotčeného zařízení mezi obchodní transakce italská právní úprava zbavila pronajímající společnost ochrany poskytované směrnicí o opožděných platbách.

S ohledem na toto řízení a počet sporů mezi pronajímajícími společnostmi a státními zastupitelstvími se žádá o projednání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce ve zrychleném řízení.